

ДО СКАРБНИЦІ ГУЦУЛЬЩИНОЗНАВСТВА

Гуцульський календар-2025. Спецвипуск журналу «Гуцульщина». 120 с.

Редакція щоквартального журналу «Гуцульщина», що заснований 1994 р. Всеукраїнським об'єднаним товариством «Гуцульщина» (співвидавець – Верховинська філія Науково-дослідного інституту українознавства Міністерства освіти і науки України) і виходить у Верховині Івано-Франківської обл., від 1996 р. щорічно видає спецвипуски-альманахи «Гуцульський календар». В останні дні року 2024, у різдвяний час, побачив світ ювілейний 30-ий номер Гуцульського календаря-2025. У ньому, як і в попередніх випусках, висвітлено найрізноманітніші питання, що стосуються історії, збереження матеріальної та духовної культури одного з найколеритніших українських субетносів – гуцулів. Читач почерпне багато цікавої й корисної інформації про минуле й сьогодення жителів цього регіону, заглибиться в їхнє своєрідне світобачення і світовідчуття, усвідомить глибоку закоріненість горян у рідну історію, матеріальні й духовні виміри, відчує незбагненну силу, яку вони черпають зі своїх витоків. Адже міцне коріння роду й народу сприяє розпросторенню й розростанню його крони, а знання свого минулого й трепетно-дбайливе плекання сучасного забезпечить процвітання майбутнього.

Розпочинається видання Словом від редакції «Друзі, нам «тридцетка»!», у якому редактор і упорядник Роман Клим лаконічно мовить про особливості свого дітища і ділиться деякими планами на майбутнє.

Далі вміщено Гуцульський церковний календар-2025. Цікаво буде дізнатися діалектні назви місяців, які подано разом із узвичаєними літературними номінаціями: січник – січень, лютень – лютий, марот – березень, цвітень – квітень, май – травень, гнилень – червень, білень – липень, копень – серпень, жовтень – вересень, падолист – жовтень, грудень – листопад, просинець – грудень. Пізнавальними є відомості не тільки про загальновідомі церковні «света», а й про найменування тих, що «світкують на Гуцульщині», зокрема: Видорші, Стрічіне, Дідивна субота, Обрітеніє, Запусний понеділок, Благовішшіні, Середопісте, Бечькова неділя, Живний четвер, Велика П'єтниця, Провидна неділя, Івана Довгого, Знесіне, Зелений понеділок, Розийгри, Чесної Ризи, Міхайлове Чюдо, Здвижіне, Парасковеї п'єтночки, Уведеніє, Аннино Зачатіє, Риздво та ін. Кожен місяць у календарі прикрашають живописні роботи Заслуженого художника України з Косова Василя Дутки. Принагідно зауважимо, що це розкішне видання, крім картин, щедро ілюстроване давніми й сьогочасними світлинами з різних джерел.

Читачі мають змогу ознайомитися з історією й сьогоденням населеного пункту Ясіня, що цьогоріч святкуватиме своє 470-ліття.

Продовжує випуск рубрика «Ювілейні дати Гуцульщини-2025», де за місяцями вміщена коротка інформація про знаних особистостей краю.

Інформативно насиченою є рубрика «Пам'ятні дати Гуцульщини-2025», яка у хронологічному порядку репрезентує більш чи менш важливі події гуцульського життя: перші письмові згадки про населені пункти, заснування шкіл, читалень та інших закладів, будівництво й освячення храмів, організація товариств, видання книг, газет та журналів, проведення фестивалів, спорудження й відкриття пам'ятників, зміни в територіально-адміністративному устрої краю тощо. Вказано тут про те, що «1935 р. у Жаб'ю [тепер Верховина. – Л.П.] вийшов «Календарь Гуцулский на 1935 рік», який видало Товариство приятелів

Гуцульщини (календарі виходили ще у 1937-му і 1939-му роках). Їх упорядковував Петро Шекерик-Доників» [1, с. 26].

У рубриці «Шануємо і пам'ятаємо» вміщено розповіді Миколи Кушнірчука «Тернистий шлях Патріарха. Життя – як Голгофа» про Василя Романюка, який народився в Хімчині Косівського району, а служив як священник у Космачі. 100-річному ювілею Дмитра Федоровича Шкрібляка присвячена публікація Валентини Молинь «Славний син роду різьбярів». Про життя і діяльність доброго пастиря, патріота гуцульського краю, будівничого церкви отця Тадея Галайчука читаємо в матеріалі Світлани Флис «Священник, який дбав про відпочинок інтелігенції». У цій же рубриці вміщено розповідь Дмитра Кіращука про мудру, далекоглядну, неординарну особистість Видатного Гуцула Дмитра Михайловича Ватаманюка. Тут же прочитаємо розвідку Тамари Лейбюк «Білі Ослави та славетні роди Шухевича і Бандери». Про відновлений хрест Станіслава Вінценза у Бистреці оповідає Роман Клим у матеріалі «На «галерії» у Скарбах».

Оскільки найбільшою окрасою кожного краю є насамперед його особистості, то органічною у виданні є рубрика «Люди твої, Гуцуліє». У ній читаємо розповіді Аделі Григоруk «Людина з Господнім світлом у серці» про талановитого педагога, організатора освіти, дослідника-краєзнавця, автора глибоких праць з історії освіти, шкільництва та релігійного життя Гуцульщини Василя Курищука, який цьогогоріч відзначатиме 85-літній ювілей.

Письменник, журналіст, громадсько-політичний діяч, етнограф, етнолог, краєзнавець, фольклорист, писанкар, вишивальник, відомий український дослідник Гуцульщини, заслужений майстер народної творчості України, лауреат кількох премій Дмитро Пожоджук відомий далеко за межами рідного Космача. Про одну із граней цієї творчої особистості прочитаємо в матеріалі «Життя – як вишиття».

Про гуцула, який був особистим охоронцем цісаря Франца Йосифа, про історію першого з'їзду спортивних лікарів у Ворохті, про особливості одягової культури книгинь (наречених), про старовіцьку обрядову традицію завивання заміжніх жінок, про виготовлення крафтових сирів на висоті 840 метрів над

рівнем моря, про хрести тверезости, про легенди Черемошу, про перебування Марійки Підгірянки в Буркуті, про гуцулів Румунії та багато іншого розповідають на сторінках календаря фахові журналісти, краєзнавці, історики і просто знавці Гуцульського краю.

На сторінках видання вміщено інтерв'ю зі сучасною героїнею, яка уособлює сьогодні незламність України, – красивою, розумною і сильною духом дівчиною, уродженкою села Бистрець Юлією Потяк, яка на війні захищає нас.

Пізнавальними є рубрики «До витоків», «Запрошуємо на діалектологічну толоку», «Мотай на вус», «Гуцул си сміє» та ін.

«Кожній людині дорогий той куточок землі, де вона народилась, уперше поглянула на світ, зробила свій перший крок. Маленька батьківщина вабить своєю красою, людьми, небом, сонцем, яке тут світить по-особливому, гірськими потоками з їх неповторним мелодійним шумом. І ця краса притаманна доброму, щирому серцю завжди веселих, таких працьовитих, талановитих гуцулів. Якщо ти хоч раз побував у Карпатах, відчув дихання гір, зустрів сонечко на вершині гори, торкнувся духовних скарбів гуцулів, обов'язково повернешся знову, щоб черговий раз збагатити свою душу красою, вірою в добро, навчитись сприймати світ у вічній гармонії» [1, с. 45], – пише одна з авторок календаря Марія Ляцька-Яченко. В істинності її слів переконуємося, читаючи рецензований випуск Гуцульського календаря.

Загалом, пропоноване видання таке ж різногранне, багатоаспектне, колоритне, як і гуцульський край. Тож читаймо, пізнаваймо, множмо своє для своїх і долучаймо до наших надбань інших!

Література

1. Гуцульський календар-2025. Спецвипуск журналу «Гуцульщина». 120 с.

Пена Л.І. До скарбниці гуцульщинознавства. Гуцульський календар 2025 *Українські студії в європейському контексті: збірник наукових праць*. Випуск 10. Київ, 2025. С. 207-210.